

Årsrapport fra programsensor, UiB

Studieprogram for kulturvitenskap

Programsensor: Anne Eriksen

I) Bakgrunn og oppdrag

BA-programmet i kulturvitenskap har for tiden relativt få studenter. Tallet ser ut til å være synkende. Enkelte emner er svært populære og trekker relativt mange studenter, men det er få som gjennomfører hele programmet. De ansatte beskriver studentenes faglige nivå som lavere enn ønskelig.

Samtidig har fagmiljøet vært gjennom en periode med store utskiftninger. To nye vitenskapelig tilsatte i fast stilling har nå tiltrådt, noe som gir gode muligheter for ny profilering samt endringer i studieopplegg og -tilbud.

Denne situasjonen var bakgrunnen for årets programsensor-arbeid og for den diskusjonen som fagmiljøet på forhånd oppga at de ønsket. Arbeidet bygger for øvrig på rapporter og diskusjoner med fagmiljøet fra tidligere år.

Det ble holdt møte med fagmiljøet 27.11.15. I forkant av dette hadde fagmiljøet diskutert problematikken skulle behandles og allerede begynt å utvikle konstruktive forslag til endringer. Forslagene ble presentert for programsensor ved møtets begynnelse og inngikk i diskusjonen.

Synspunkter fra møtet er inkorporert i rapporten. I tillegg bygger programsensors vurderinger nedenfor på gjennomgang av nettsider som presenterer studieprogrammet og dets oppbygning samt presentasjoner av de enkelte emnene som inngår.

Problematikken som behandles i det følgende har også vært diskutert med fagmiljøet i tidligere år. En del endringer har dermed også blitt gjort. I påvente av nytilsetninger har større endringer og omstruktureringer likevel blitt utsatt. Det er å håpe at de nå kan gjennomføres med større konsekvens og tyngde.

Punktene som ble drøftet gjelder særlig:

- a) - studieprogrammets struktur og indre sammenheng
- b) - progresjon og gjennomføring
- c) - studentenes valgfrihet, emnetilbudet.
- d) - faglig innhold og profilering av studietilbudet, tydelighet.

II) Problembeskrivelse

BA-programmet i kulturvitenskap omfatter 90 studiepoengs spesialisering, i tillegg til førstesemesterstudiet og 60 valgfrie studiepoeng. Som del av førstesemesterstudiet tilbys en 10 poengs innføring i kulturvitenskap (KUVI 100).

Av de 90 poengene spesialisering er i dag emnene KUVI 101 og KUVI 102 obligatoriske. De tilbys om våren. KUVI 101 er et metode-emne, med særlig vekt på kvalitative intervjuer og forskningsetikk. KUVI 102 har tittelen *Kulturvitenskap – Tradisjon og modernitet: fortida i nåtida*. I tillegg er følgende emner obligatoriske: enten KUVI 104 *Folkeleg kultur og populærkultur* eller KUVI 105 *Materialitet og samfunn*. Endelig er ett emne med form av bachelor-oppgave, dvs en selvstendig oppgave innen emnets tematikk, også obligatorisk. De fleste av de åtte emnene som tilbys som regulære emner, kan også tas som BA-oppgave, og fungerer dermed som heisemner (kodet både på 100- og på 200-nivå). Instituttet tilbyr også to emner som kan tas som valgemenner inn i spesialiseringen, ett praksisemne (AHKR201) og ett emne i middelalder byhistorie (MID102).

Dette innebærer at studentene har stor valgfrihet og at det kun er første semester av spesialiseringen som har et fast opplegg av obligatoriske emner. Det innebærer dessuten at det hvert semester tilbys et relativt stort antall emner. Det er også en utstrakt bruk av heisemner (dobbeltkoding) i forbindelse med BA-oppgaven. Med unntak av BA-oppgaven er de fleste emnene på 100-nivå.

Disse ordningene medfører en del problemer og utfordringer.

a) - studieprogrammets struktur og indre sammenheng

Den indre sammenhengen i programmet er svak. For studentene vil det lett fremstå som om sammenhengen i selve faget er tilsvarende svak eller vilkårlig. Etter første semester er det dessuten relativt stor sannsynlighet for at selv fulltidsstudenter med normal progresjon ikke blir kjent med hverandre fordi de velger ulike emner. Dette er uheldig for utvikling av studiemiljø og kullfølelse og må dermed også antas å virke inn på gjennomstrømmingen og på studentenes motivasjon.

Denne situasjonen kan i tillegg virke inn på undervisningen. Når lærerne ikke kan regne med studentene på et emne har et visst felles faglig grunnlag, blir det stadig nødvendig å gå gjennom elementære "faglige sannheter" på nytt. Mye tid går med til avklaring av grunnleggende spørsmål.

Ordningen innebærer at de tilgjengelige lærerressursene spres over et stort antall parallelle og/eller alternative emner.

b) - progresjon og gjennomføring.

Den "flate" programstrukturen signaliserer ikke faglig progresjon. Når flertallet av emnene er på 100-nivå og dessuten kan tas i den rekkefølge den enkelte student selv velger, skapes det ingen opplevelse av at emnene henger sammen med hverandre. BA-oppgaven anbefales tatt mot slutten av studiet, men dette er ikke gjort til noe krav. Programstrukturen inneholder lite som forteller studenten at undervisningen og emnene er ment å bringe ham/henne videre fra et begynnernivå mot fordypning og en mer avansert faglig forståelse. Det blir vanskelig å orientere seg og å forstå sammenhengene i faget.

For studentene kan kulturvitenskapen lett fremstå som et litt tilfeldig lappeteppe av tematisk definerte emner der alt er like (u)viktig. At lærerne på grunn av studentenes mangel på felles forutsetninger må holde mye av undervisningen på samme elementære nivå (jf. pkt a), kan styrke dette inntrykket.

For samtlige BA-oppgave-emner er læringsmålene gjort identiske med læringsmålene for samme emne på 100-nivå. At to versjoner av samme emne er plassert på to ulike nivåer, men har samme læringsmål, virker lite gjennomtenkt. Det må også gjøre det vanskelig for studentene å orientere seg i fagoppbygningen og å forstå hensikten med å skrive BA-oppgave.

c) - studentenes valgfrihet, emnetilbudet.

Både emnetilbudet og valgfriheten er stor. Enkelte emner er populære og trekker mange studenter også utenfor programmet. Dette er i seg selv positivt. Det må imidlertid vurderes opp mot struktur- og progresjonsproblemene som er skissert ovenfor.

Det kan stilles spørsmål om studentene er i stand til å gjøre faglig kvalifiserte valg tidlig i studieløpet. En programstruktur som ikke gir tydelige signaler om faglige sammenhenger og progresjon gjør situasjonen uoversiktlig og valgene vanskelige.

Studenten velger selv hvilket emne han/ hun vil skrive BA-oppgave innenfor. Det tillates imidlertid ikke at BA-oppgaven skrives i tilknytning til et emne der studenten allerede har avlagt eksamen på 100-nivå. Konsekvensen av dette er at studenter som finner et emne eller en tematikk de er særlig interessert i, *ikke* har anledning til å gå videre med fordypning på dette feltet i form av BA-oppgave. Her er altså valgfriheten begrenset, samtidig som ordningen ikke gjør det mulig å forfølge faglige interesser.

d) - faglig innhold og profilering av studietilbudet, tydelighet.

Såvidt det kan vurderes ut fra emnebeskrivelser, pensumlister og undervisningsplaner, er det faglige innholdet i emnene av gjennomgående høy kvalitet. Undervisningen er i de fleste tilfeller knyttet til lærernes egne spesialiseringer og forskningsfelt, noe som også tilsier høy kvalitet.

Den løse programstrukturene som er påpekt ovenfor bidrar imidlertid til å usynliggjøre den faglige kvaliteten. Uten tydelig innbyrdes sammenheng og uten forskjeller i studienivå fremstår emnene mer som selvstendige, og i noen tilfeller tilfeldige, tematikker, ikke som integrerte deler av et (forsknings)fag. Dette inntrykket styrkes av at emnebeskrivelsene ikke relateres til hverandre og heller ikke knyttes til noen overordnet beskrivelse av kulturvitenskap som fag.

Et unntak fra dette er KUVI101. Det presenteres tydelig som et metodeemne og er obligatorisk. Emnet anbefales tatt tidlig i studieløpet. Presentasjon og plassering i studieløpet får frem at emnet behandler grunnleggende problematikk som også er med på å definere faget.

Emnet KUVI 102 er også obligatorisk. For en fagperson som er kjent med kulturvitenskapelig problematikk er det også tydelig at dette emnet presenterer helt sentrale teoretiske perspektiver, på samme måte som KUVI 101 behandler de metodiske aspektene. For en fersk student er imidlertid disse sammenhengene neppe like tydelige. Gjennom tittel og emnebeskrivelse kan KUVI 102 lett gi inntrykk av å være et litt tilfeldig, tematisk definert emne.

Ett av de to emnene KUVI 104 og KUVI 105 er også obligatorisk. Igjen er det slik at emnebeskrivelsen gir liten forståelse av hvorfor akkurat disse to tematikkene er så viktige at de ikke kan velges bort.

At begge emnene i tillegg kan velges som BA-oppgave-emner kan dessuten virke forvirrende. Her signaliseres det på den ene siden at emnene er faglig sentrale (obligatorisk på 100-nivå) og på den andre siden at de er to av mange valgmuligheter på 200-nivå. Uklarheten øker ved at BA-oppgaven ikke tillates å bygge videre på emnet som studenten valgte blant de to obligatoriske. Denne kombinasjonen av valgfrihet og restriksjoner kan gjøre det vanskelig å forstå både den faglige betydningen av de to emnene og den læringsmessige verdien av BA-oppgaven.

De overordnede beskrivelsene av studieprogrammet og kulturvitenskapen er gjennomgående vage og gir liten hjelp til å forstå sammenhenger og indre strukturen i faget og studiet.

Konkluderende:

BA-programmet i kulturvitenskap har høy faglig kvalitet, et bredt emnetilbud og stor valgfrihet for studentene, men samtidig betydelige problemer med struktur og presentasjon av fag og emner. Det er til skade for faget at disse problemene usynliggjør kvaliteten.

III) Anbefalinger, mulige løsninger

Problembeskrivelsene ovenfor ble drøftet med fagmiljøet i møtet. De forslag og anbefalinger som følger, bygger på drøftingene og på fagmiljøets egne innspill.

a) Tydeligere struktur og progresjon gjennom hele studiet.

Innføringsemnet KUVI 100 beholdes som del av førstesemesterstudiet. Dette emnet har for øvrig en god fagbeskrivelse som kan tjene som inspirasjon for bearbeiding de mer overordnede tekstene om programmet og faget.

Det foreslås at ett emne gjennom hvert av de tre semestrene på spesialiseringen gjøres obligatorisk. Dette vil sikre at programstudentene treffes og blir kjent med hverandre. De vil opparbeide samme kunnskapsbase og få en bedre forståelse av sammenhengene i faget. I siste semester er også BA-emnet obligatorisk.

I tabellen nedenfor er obligatoriske emner angitt med stor bokstav (A, B, C og D) for å unngå sammenblanding med eksisterende emner.

Andre og tredje semester i studiet (= første og andre i spesialiseringen) tar hver student i tillegg ett valgfritt emne (angitt nedenfor som a1, a2 osv.).

BA-studiet i kulturvitenskap, forslag til revidert struktur:

	10sp	10sp	10sp
H1	ex. Phil.	ex.fac.	KUVI 100
	15sp	15sp	
V2	A	a1, a2	
H3	B	b1, b2 ...	
V4	C	D (= BA-oppgave)	
H5	utenlandsopphold, valgerner	utenlandsopphold, valgerner	
V6	utenlandsopphold, valgerner	utenlandsopphold, valgerner	

b) Klarere sammenhenger mellom emnene i programmet.

De obligatoriske emnene i spesialiseringen vil danne en tråd gjennom programmet og i den enkelte students studieløp. Det kan vurderes om rekkefølgen også skal gjøres helt eller delvis obligatorisk, men dette er ikke påkrevet for å oppnå en bedre programstruktur.

Pensum på de obligatoriske emnene bør stå relativt fast fra år til år, f.eks. ved at fagmiljøet blir enige om at visse verk på pensumlista skal bli stående uavhengig av hvilken lærer som underviser

Den faglige sammenhengen mellom de obligatoriske emnene og valgemnene må gjøres tydelig for studentene. De obligatoriske emnene bør presentere overordnede kulturvitenskapelige perspektiver. Valgemnene på sin side kan være tematiske emner, der (noen av) perspektivene fra de obligatoriske kommer til anvendelse i konkrete undersøkelser. Dermed blir de valgfrie emnene konkretiseringer av det mer generelle stoffet.

Perspektiver fra de nåværende emnene KUVI 102, KUVI104 og KUVI 105 kan med fordel videreføres i de nye obligatoriske emnene, men bør presenteres tydeligere som grunnleggende for faget. Disse emnene gir god innsikt både i kulturvitenskapen generelt og i fagmiljøets profil mer generelt:

KUVI 104, *Folkeleg kultur og populærkultur*, kan gi grunnleggende kunnskap om kulturbegrepet og om kulturteori. Samtidig formidler emnet fagmiljøets profil, med den store vekten på folkekultur og hverdagskultur.

KUVI 102, *Tradisjon og modernitet: fortida i nåtida*, har en tilsvarende rolle. Emnet gir kunnskap om kulturvitenskapens historiserende perspektiv (som skiller seg fra historiefagets), og om tradisjonsbegrepet. Samtidig kan fagmiljøets egen forskning på museologi, kulturarv og tradisjoner bli presentert her.

KUVI 105, *Materialitet og samfunn*, har på tilsvarende måte to viktige dimensjoner. materialitet og materialisering som kulturfaglig felt, og i tillegg fagmiljøets egen forskning på dette.

c) *Valgfrihet innenfor emner i stedet for mellom dem. BA-oppgaven som reell fordypning.*

Den foreslåtte strukturen vil redusere studentenes valgfrihet noe. I spesialiseringens tredje semester (vår) er det ingen valgfrihet mellom emner. I stedet foreslås det at valgfriheten legges inn i BA-emnet. Dette emnet er nytt. Det må formuleres læringsmål

som tydelig får frem at BA-oppgaven representerer en faglig fordypning og bygger på kunnskap som studenten har tilegnet seg gjennom de foregående semestrene.

Et nytt BA-emne kan ta opp i seg mye av stoffet om metode og forskningsetikk som i dag finnes i KUVI 101. Denne delen av BA-emnet gjøres felles for alle studentene som følger det. Valgfriheten knyttes til utforming og skriving av egen BA-oppgave. Under veiledning velger studenten selv tema og finner materiale til oppgaven. På siste semester i sin spesialisering i kulturvitenskap vil studenten ha utviklet et bedre grunnlag for å gjøre egne faglige valg. Han / hun vil også ha bedre forutsetninger for å forstå og forholde seg til metodiske og forskningsetiske spørsmål og vil kunne bruke kunnskapen direkte i arbeidet med oppgaven.

De to foregående semestrene vil studentene fremdeles ha en viss valgfrihet. I tillegg kan det vurderes om valgfriheten også her kan knyttes til de mindre oppgavene studentene utfører som del av undervisningen på det enkelte emnet.

d) Klarere sammenheng mellom emnebeskrivelser og den overordnede fagbeskrivelsen. Beskrivelser som tydeliggjør kulturvitenskapelige tilnærminger.

En tydeligere og mer spisset beskrivelse av faget og av studieprogrammet er nødvendig. Dette vil også gjøre det lettere å beskrive de enkelte emnene slik at de fremstår som konkretiseringer av det faget som beskrives i de overordnede tekstene. Bruk f.eks. noen av de samme ordene i programbeskrivelsen og emnebeskrivelsene, eller si i klartekst hvilken del av programmet / faget hvert emne faktisk dreier seg om. Emnebeskrivelsene kan også relateres eksplisitt til hverandre. Ikke minst gjelder dette forbindelsene mellom A og a1, a2, samt tilsvarende mellom B og b1, b2 osv.

Mange av de eksisterende emnene tar opp tematikker som er viktige, men som også deles med mange andre fag – f.eks. kjønn, etnisitet, helse. For disse emnene er det viktig å få frem hva som er det spesifikt kulturvitenskapelige perspektivet.

Emnet Kulturformidling (KUVI 202) beskrives i dag helt uten noen forbindelse til kulturvitenskapen. Dersom emnet skal videreføres må det komme frem hvorvidt det dreier seg om formidling av kulturstoff, eller om kulturvitenskapelig formidling av "x".